

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

Masarykova cesta 16, 1000 Ljubljana

T: 01 400 52 00
F: 01 400 53 21
E: gp.mvi@gov.si
www.mvi.gov.si

Številka: 0606-28/2024-3350/13

Ljubljana, 6. 1. 2025

GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE
Gp.gs@gov.si

ZADEVA: Odgovor Vlade Republike Slovenije na poziv Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za sprejem in izvedbo ustreznih ukrepov za reševanje problematike, na katere je bilo opozorjeno na posvetu o pomanjkljivostih v sistemu pomoči otrokom in mladostnikom v stiski

1. Predlog sklepa vlade:

Na podlagi šestega odstavka 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14, 55/17 in 163/22) je Vlada Republike Slovenije na ... seji sprejela naslednji

SKLEP:

Vlada Republike Slovenije je sprejela Odgovor Vlade Republike Slovenije na poziv Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za sprejem in izvedbo ustreznih ukrepov za reševanje problematike, na katere je bilo opozorjeno na posvetu o pomanjkljivostih v sistemu pomoči otrokom in mladostnikom v stiski.

Barbara Kolenko Helbl
generalna sekretarka

Priloga:

– Odgovor Vlade Republike Slovenije na poziv Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za sprejem in izvedbo ustreznih ukrepov za reševanje problematike, na katere je bilo opozorjeno na posvetu o pomanjkljivostih v sistemu pomoči otrokom in mladostnikom v stiski

Sklep prejmejo:

- Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje,
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti,
- Ministrstvo za zdravje,
- Ministrstvo za pravosodje,
- Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo,
- Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje.

2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:				
/				
3. a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:				
<ul style="list-style-type: none"> – Janja Zupančič, državna sekretarka na Ministrstvu za vzgojo in izobraževanje, – Rado Kostrevc, generalni direktor Direktorata za predšolsko vzgojo in osnovno šolstvo na Ministrstvu za vzgojo in izobraževanje. – Maja Mihelič Debeljak, direktorica na Uradu za razvoj in kakovost izobraževanja na Ministrstvu za vzgojo in izobraževanje. 				
3. b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:				
/				
4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu Državnega zbora:				
/				
5. Kratek povzetek gradiva:				
<p>Vlada Republike Slovenije je s strani Varuha človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v seznanitev prejela izvedbo zaključkov posveta Pomanjkljivosti v sistemu pomoči otrokom in mladostnikom v stiski – poziv strokovnih centrov k ukrepanju, ki ga je 11. 11. 2024 v Državnem svetu Republike Slovenije na pobudo strokovnih centrov za otroke s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami organiziralo Združenje vodstvenih delavcev ČVM in Varuha v sodelovanju z Državnim svetom Republike Slovenije in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje. Varuh predlaga Vladi Republike Slovenije, da na podlagi izvedbe zaključkov navedenega posveta sprejme in izvede ustrezne ukrepe.</p>				
6. Presoja posledic za:				
a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih			DA/NE
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije			DA/NE
c)	administrativne posledice			DA/NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij			DA/NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki			DA/NE
e)	socialno področje			DA/NE
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: <ul style="list-style-type: none"> – nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja – razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna – razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij 			DA/NE
7. a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR:				
I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov občinskih				

proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) obveznosti za druga javnofinančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II. a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II. b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II. c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki		Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1	
SKUPAJ				
OBRAZLOŽITEV:				
I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
V zvezi s predlaganim vladnim gradivom se navedejo predvidene spremembe (povečanje, zmanjšanje):				
– prihodkov državnega proračuna in občinskih proračunov,				
– odhodkov državnega proračuna, ki niso načrtovani na ukrepih oziroma projektih sprejetih				

proračunov,

- obveznosti za druga javnofinančna sredstva (drugi viri), ki niso načrtovana na ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov.

II. Finančne posledice za državni proračun

Prikazane morajo biti finančne posledice za državni proračun, ki so na proračunskih postavkah načrtovane v dinamiki projektov oziroma ukrepov:

II. a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:

Navedejo se proračunski uporabnik, ki financira projekt oziroma ukrep; projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in proračunske postavke (kot proračunski vir financiranja), na katerih so v celoti ali delno zagotovljene pravice porabe (v tem primeru je nujna povezava s točko II. b). Pri uvrstitvi novega projekta oziroma ukrepa v načrt razvojnih programov se navedejo:

- proračunski uporabnik, ki bo financiral novi projekt oziroma ukrep,
- projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in
- proračunske postavke.

Za zagotovitev pravic porabe na proračunskih postavkah, s katerih se bo financiral novi projekt oziroma ukrep, je treba izpolniti tudi točko II. b, saj je za novi projekt oziroma ukrep mogoče zagotoviti pravice porabe le s prerazporeditvijo s proračunskih postavk, s katerih se financirajo že sprejeti oziroma veljavni projekti in ukrepi.

II. b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:

Navedejo se proračunski uporabniki, sprejeti (veljavni) ukrepi oziroma projekti, ki jih proračunski uporabnik izvaja, in proračunske postavke tega proračunskega uporabnika, ki so v dinamiki teh projektov oziroma ukrepov ter s katerih se bodo s prerazporeditvijo zagotovile pravice porabe za dodatne aktivnosti pri obstoječih projektih oziroma ukrepih ali novih projektih oziroma ukrepih, navedenih v točki II. a.

II. c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:

Če se povečani odhodki (pravice porabe) ne bodo zagotovili tako, kot je določeno v točkah II. a in II. b, je povečanje odhodkov in izdatkov proračuna mogoče na podlagi zakona, ki ureja izvrševanje državnega proračuna (npr. priliv namenskih sredstev EU). Ukrepanje ob zmanjšanju prihodkov in prejemkov proračuna je določeno z zakonom, ki ureja javne finance, in zakonom, ki ureja izvrševanje državnega proračuna.

7. b Predstavitel ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR: /

Gradivo nima nobenih finančnih posledic.

8. Predstavitel sodelovanja z združenji občin:

Vsebina predloženega gradiva (predpisa) vpliva na:

- pristojnosti občin,
- delovanje občin,
- financiranje občin.

DA/NE

Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje:

- Skupnosti občin Slovenije SOS: **DA/NE**
- Združenju občin Slovenije ZOS: **DA/NE**
- Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS: **DA/NE**

Predlogi in pripombe združenj so bili upoštevani:

- v celoti,
- večinoma,
- delno,
- niso bili upoštevani.

Bistveni predlogi in pripombe, ki niso bili upoštevani:

9. Predstavitel sodelovanja javnosti:

Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja: (Če je odgovor NE, navedite, zakaj ni bilo objavljeno.)	DA/NE
Sodelovanje javnosti ni bilo potrebno, ker je vsebina odgovora neposredno ne zadeva.	
(Če je odgovor DA, navedite: Datum objave: V razpravo so bili vključeni: Mnenja, predlogi in pripombe z navedbo predlagateljev (imen in priimkov fizičnih oseb, ki niso poslovni subjekti, ne navajajte): Upoštevani so bili: – v celoti, – večinoma, – delno, – niso bili upoštevani. Bistvena mnenja, predlogi in pripombe, ki niso bili upoštevani, ter razlogi za neupoštevanje: Poročilo je bilo дано Javnost je bila vključena v pripravo gradiva v skladu z Zakonom o ..., kar je navedeno v predlogu predpisa.)	
10. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:	DA/NE
11. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:	DA/NE
Dr. Vinko Logaj minister	

Priloge:

- predlog sklepa vlade,
- predlog odgovora,
- PRILOGA 2 (spremni dopis) - podatki o izvedbi notranjih postopkov pred odločitvijo na seji vlade,
- dopis Generalnega sekretariata Vlade Republike Slovenije št. 07000-16/2024/2 z dne 20. 11. 2024,
- poziv Varuha človekovih pravic Vladi Republike Slovenije št. 12.1-12/2024-2-PO z dne 18. 11. 2024.

PREDLOG SKLEPA

Številka:

Ljubljana,

Na podlagi šestega odstavka 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14, 55/17 in 163/22) je Vlada Republike Slovenije na ... seji sprejela naslednji

SKLEP:

Vlada Republike Slovenije je sprejela Odgovor Vlade Republike Slovenije na poziv Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za sprejem in izvedbo ustreznih ukrepov za reševanje problematike, na katere je bilo opozorjeno na posvetu o pomanjkljivostih v sistemu pomoči otrokom in mladostnikom v stiski.

Barbara Kolenko Helbl
generalna sekretarka

Priloga:

– Odgovor Vlade Republike Slovenije na poziv Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za sprejem in izvedbo ustreznih ukrepov za reševanje problematike, na katere je bilo opozorjeno na posvetu o pomanjkljivostih v sistemu pomoči otrokom in mladostnikom v stiski.

Sklep prejmejo:

- Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje,
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti,
- Ministrstvo za zdravje,
- Ministrstvo za pravosodje,
- Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo,
- Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje.

Odgovor Vlade Republike Slovenije na poziv Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za sprejem in izvedbo ustreznih ukrepov za reševanje problematike, na katere je bilo opozorjeno na posvetu o pomanjkljivostih v sistemu pomoči otrokom in mladostnikom v stiski

Vlada Republike Slovenije je s strani Varuha človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v seznanitev prejela poziv za izvedbo zaključkov posveta Pomanjkljivosti v sistemu pomoči otrokom in mladostnikom v stiski – poziv strokovnih centrov k ukrepanju, ki ga je 11. 11. 2024 v Državnem svetu Republike Slovenije na pobudo strokovnih centrov za otroke s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami (v nadaljevanju: strokovni centri) organiziralo Združenje vodstvenih delavcev ČVM in Varuha v sodelovanju z Državnim svetom Republike Slovenije in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje (v nadaljevanju: MVI).

Zaključki posveta so bili:

1. Institucija ne sme biti prvi odgovor. Potrebno je poskrbeti za pravočasno prepoznavo rizičnih skupin in učinkovitejšo obravnavo v skupnosti.
2. Institucija ne sme biti edini dom. Potrebno bi bilo zagotoviti več strokovne podpore družinam v njihovem okolju in zagotoviti več rejniških družin, saj jih trenutno primanjkuje.
3. Potrebno je vzpostaviti sistem, ki starše ali zakonite zastopnike zavezuje in obvezuje k sodelovanju pri skrbi za otroka, staršem in skrbnikom pa obenem zagotoviti raznolike in učinkovite načine podpore.
4. Za otroke in mladostnike s hudimi težavami na področju duševnega zdravja potrebujemo diagnostični oddelek za otroke in mladostnike, ki storijo hudo dejanje, kjer je zagotovljena bio psiho socialna ocena motnje kot tudi forenzični oddelek in sicer za mladostnike, povzročitelje kaznivih dejanj, ki imajo diagnosticirano duševno motnjo in na ta način lahko zagotovimo varnost vsem.
5. Mladostniki, ki so uživalci psihoaktivnih snovi (PAS), potrebujejo namestitev primerno težavam, s katerimi se soočajo. Predlagamo obvezno zdravljenje za vse mladoletne uživalce drog, ki za slednje sami niso motivirani. Pred namestitvijo v strokovni center (ali takoj ob namestitvi) mora mladostnik s težavami na področju PAS uspešno zaključiti program zdravljenja.
6. Dolžina vseh kazenskih postopkov za mladoletne mora biti skrajšana na najkrajši možni rok. Učinkovit ukrep mora biti čim hitrejši.
7. Ustrežno programsko, kadrovsko in arhitekturno je potrebno urediti delovanje intenzivnih skupin.

Varuh skladno s 7. členom Zakona o varuhu človekovih pravic (ZVarCP) predlaga, da se Vlada seznanila z navedenimi zaključki posveta in da sprejme in izvede ustrezne ukrepe za reševanje problematike, na katero je bilo opozorjeno na posvetu Pomanjkljivosti v sistemu pomoči otrokom in mladostnikom v stiski – poziv strokovnih centrov k ukrepanju, Varuha pa seznanila z načrtovanimi ukrepi in časovnico za izvedbo teh ukrepov.

Ad 1. Institucija ne sme biti prvi odgovor. Potrebno je poskrbeti za pravočasno prepoznavo rizičnih skupin in učinkovitejšo obravnavo v skupnosti.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljnjem besedilu: MDDSZ) se zaveda, da so se v zadnjem desetletju potrebe uporabnikov na centrih za socialno delo (v nadaljnjem besedilu: CSD) bistveno spremenile, še zlasti pri najranjivejših posameznikih v družbi, ki so najpogosteje uporabniki storitev in drugih oblik pomoči v socialnem varstvu. Nastale spremembe niso vplivale zgolj na uporabnike in zahtevnost njihovih položajev, temveč so prinesle tudi spremembe med zaposlenimi na CSD. Z izvajanjem vse bolj zahtevnih in novih nalog se je povečalo tudi povprečno število opravljenih delovnih ur na CSD. Opazen je trend naraščanja

deleža mlajših zaposlenih z manj izkušnjami. Potreba po dodatnih strokovnih delavcih na CSD močno narašča.

Skladno z navedenim MDDSZ, v okviru kohezijskih sredstev OP 2021 – 2028 pripravlja ukrep, ki bo naslavljal tri ključne potrebe CSD-jev v povezavi z zgoraj zaznamimi izzivi, in sicer:

- povečanje števila usposobljenega kadra za neposredno delo z družinami na terenu,
- zagotavljanje specifičnih znanj, veščin, pristopov za delo z ljudmi,
- zagotavljanje ustrezne strokovne podpore ter razbremenitev kadra.

Cilji ukrepa bodo tudi uvedba znanstveno dokazano učinkovitih programov za krepitev starševskih kompetenc, za soočanje z zahtevnejšimi vedenjskimi odkloni pri otrocih, ki bi jih pri delu s starši in otroki uporabljali CSD-ji, usposabljanje in dodatne zaposlitve na centrih za socialno delo, na področju storitve pomoči družini za dom ter spodbujanje in promoviranje koncepta »pozitivnega starševstva«.

Na področju duševnega zdravja je pomemben mejnik Resolucija o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018-2028 (Uradni list RS, št. 24/18). Nacionalni program obsega celostne ukrepe, od promocije duševnega zdravja, zgodnje obravnave in zdravljenja duševnih motenj do psihosocialne rehabilitacije, spremljanja, evalvacije ter nadzora kakovosti izvajanja zastavljenih aktivnosti in programov za duševno zdravje. V skladu s sodobnimi smernicami Svetovne zdravstvene organizacije nacionalni program duševnega zdravja tudi v Sloveniji prenaša težišče obravnave duševnih motenj s sekundarne ravni na primarno zdravstveno raven, to je v domače okolje, kjer živi oseba, ki potrebuje storitve. To je še posebej pomembno za otroke in mladostnike, katerim nacionalni program za duševno zdravje namenja posebno skrb. Po regijskem principu se vzpostavlja mreža Centrov za duševno zdravje otrok in mladostnikov, v katerih delajo multidisciplinarni timi. Sedaj so ti centri vzpostavljeni v vseh regijah, vendar zaradi kadrovskega primanjkljaja še ne delujejo s celimi timi. Zaradi povečanja števila specializacij za pedopsihiatrijo, klinične psihologe in druge deficitarne poklice, bo vzpostavljen ustrezen dostop do zdravstvene obravnave v skupnosti za otroke in mladostnike predvidoma do leta 2028.

Področje duševnega zdravja presega področje zdravstva, zato je pomembno spodbujati medsektorsko in interdisciplinarno sodelovanje. V ta namen je minister za zdravje s sklepom št. 024-28/2022/8 z dne 3. 11. 2022 imenoval medresorsko stalno delovno skupino, v kateri so predstavniki pristojnih ministrstev in Nacionalnega inštituta za javno zdravje. Delovna skupina se redno sestaja in išče rešitve glede težav na področju duševnega zdravja, ki presegajo področje posameznih sektorjev in zahtevajo interdisciplinaren odgovor. Delovna skupina se je na več sestankih seznanila z izzivi glede varstva duševnega zdravja otrok in mladostnikov, ki so jih izvajalci iz več resorjev članom delovne skupine na sejah lahko osebno predstavili. Izkazalo se je, da je za izboljšanje stanja na tem področju nujno preseči samozadosten način delovanja posameznih resorjev ter spodbujati sodelovanje ne zgolj glede izvajanja, temveč že pri načrtovanju ukrepov. Zlasti je pomembno vzpostaviti skupno načrtovanje in izvajanje ukrepov ministrstev, ki so pristojni za zdravje, vzgojo in izobraževanje, družino in socialno varstvo ter za (de)institucionalizacijo.

Ad 2. Institucija ne sme biti edini dom. Potrebno bi bilo zagotoviti več strokovne podpore družinam v njihovem okolju in zagotoviti več rejniških družin, saj jih trenutno primanjkuje.

MDDSZ že vrsto let financira programe v podporo družini. Centri za družine predstavljajo prostor druženja različnih generacij, prostor za kakovostno krepitev socialnih vlog posameznika, podporo pri lažjem usklajevanju družinskega in poklicnega življenja, izboljšanju medsebojnih odnosov ter starševskih kompetenc in prostor za izmenjavo dobrih praks ter pozitivnih izkušenj. Delujejo preventivno in izvajajo izobraževalne delavnice, pogovore in predavanja za družine, predstavljajo osrednji prostor v lokalnem okolju in so namenjeni druženju oziroma zagotavljanju potreb različnih

oblik družin v vseh življenjskih obdobjih. Cilj izvajanja vsebin je otrokom in mladostnikom ponuditi raznovrstne možnosti učenja za njihov celostni razvoj ter pridobivanje ustreznih socialnih veščin in kompetenc za obvladovanje čustev, pozitivne samopodobe ter konstruktivnega reševanja raznovrstnih problemov, njihove starše pa opolnomočiti za pozitivno starševstvo, s pomočjo katerega bodo pomembno vplivali na kakovost družinskega življenja in konstruktivno reševanje medosebnih konfliktov. Ker se učinki preventivnih aktivnosti kažejo na dolgi rok, ob tem pa velja posebej poudariti, da pozitivno duševno zdravje in vzpostavitev zdravega okolja za naše otroke in mladostnike predstavlja pomemben varovalni dejavnik zdravega razvoja tako za otroke, mladostnike, kot družbo v centrih za družine zagotavljajo prostor za neformalno druženje, izobraževalne in praktične delavnice na temo razvijanja pozitivnega starševstva, izvajanje počitniških aktivnosti za otroke in organizirane delavnice za otroke oziroma mladostnike, svetovanje z namenom izboljšanja sposobnosti obvladovanja čustev, gradnje pozitivne samopodobe, učenje reševanja raznovrstnih problemov, ipd.

V okviru kohezijskih sredstev OP 2021 – 2028 MDDSZ financira tudi projekte Večgeneracijskih centrov+, kateri v okviru svojih programskih aktivnosti med drugim zagotavljajo tudi vsebine za otroke in mladostnike na način, da zagotavljajo prostor za druženje in medgeneracijsko povezovanje, informiranje o storitvah in različnih možnostih pomoči za starejše, delavnice za razvijanje novih veščin in znanj, predavanja o različnih tematikah (npr. s področja zdravja), kulturne in športne dejavnosti, pogovorne skupine za lajšanje težav ter svetovanje uporabnikom v stiski idr.

MDDSZ se zaveda pomena zagotavljanja zadostnih kapacitet za namestitvev otrok v primeru izrečenega ukrepa za varstvo koristi otroka, ki terja namestitvev. Seznanjeno je tudi, da trenutne kapacitete v rejniških družinah ne zadoščajo za namestitvev vseh otrok, ki bi tovrstno obliko institucionalnega varstva potrebovali, kljub temu, da prosta mesta, ki so razvidna iz zbirk podatkov o rejnicah oziroma rejnikih (v nadaljnjem besedilu: rejniki) in o namestitvah, ne odražajo realnega stanja v smislu, da so ta mesta dejansko tudi na voljo za namestitvev otroka. Razlog je večinoma v tem, da rejniki velikokrat odklonijo ponujeno namestitvev otroka, zlasti v primerih, ko je predvidena namestitvev več sorojencev, ali v primerih, ko so določeni stiki s starši ali teče postopek za določitev stikov. Z navedenim je bil Varuh človekovih pravic že seznanjen o odzivu št. 1225-111/2022/26 z dne 4. 1. 2023. Po podatkih za november 2024 je skupaj 545 rejnic in rejnikov, od tega jih 96 nima nameščeni otrok. ([Rejništvo | GOV.SI](#))

Za namen izboljšanja stanja na področju izvajanja rejniške dejavnosti se na MDDSZ pripravlja prenova sistema izvajanja rejniške dejavnosti, ki je izjemno kompleksna. V ta namen so predvidene spremembe in dopolnitve Zakona o izvajanju rejniške dejavnosti (<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?sop=2002-01-5388>). Na tem mestu MDDSZ izrecno izpostavlja enega od predlogov, ki neposredno naslavlja zagotavljanje namestitvev otroka v primeru nujnega odvzema otroka ali v primeru izdane začasne odredbe o odvzemu otroka staršem v skladu z določbami Družinskega zakonika. Z namenom zagotavljanja stabilnega okolja tudi v času trajanja ukrepa nujnega odvzema ali začasne odredbe, se predlaga dodatna spodbuda za rejnika v primeru pripravljenosti nudenja takojšnje namestitvev po izrečenem takšnem ukrepu, s čimer bi se zagotovile dodatne možnosti za namestitvev otroka v primerih, ko je to nemudoma potrebno, in sicer je predviden enkratni prejemek v višini višine plačila dela za rejnika, ki je v takšnem primeru pripravljen takoj sprejeti otroka v namestitvev v svoji rejniški družini. Takšen enkratni prejemek je predviden tudi v primeru namestitvev več otrok iz iste družine (za namestitvev vsakega dodatnega otroka), letni dodatek za oddih in počitnice za vsakega otrok v višini plačila dela. Predvidene so tudi spremembe iz vidika primerne višine rejnine in plačila dela za rejnika, ob upoštevanju dejstva, da je rejniška dejavnost nepridobitna, ter druge systemske dopolnitve ureditve ter nadalje tudi dopolnitve informacijskega sistema. Poleg tega so potrebne tudi nekatere druge nadgradnje (npr. ureditev možnosti supervizije za rejnike, zagotavljanje pogostejšega usposabljanja za rejnike, urejanje pravnega položaja rejnikovega zakonca ali zunajzakonskega partnerja, zagotavljanje

nadaljnje namestitve za polnoletne osebe, ki ostanejo v rejniški družini zaradi nadaljevanja šolanja v primeru nastopa izjemnih okoliščin na strani rejnika (npr. huda bolezen, smrt rejnika), ureditev sistema brezplačne pravne pomoči za rejnike).

Poleg tega so tudi v okviru zakonske ureditve starševskega varstva in družinskih prejemkov predvidene spremembe glede upravičenosti do dodatka za veliko družino. V skladu z veljavno ureditvijo ima pravico do dodatka za veliko družino tudi druga oseba, kadar trije ali več otrok iz iste družine živijo brez staršev (<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2018-01-0587>). Predvidena je sprememba iz vidika upravičenosti druge osebe do dodatka za veliko družino, in sicer bi se upravičenost ugotavljala glede na število otrok v družini, ne glede na to, ali so ti iz iste družine. Poleg tega je predvidenih tudi 15 koledarskih dni starševskega dopusta za rejnika, ki mu je v rejništvo nameščen otrok, ki je že dopolnil osem let starosti in je mlajši od 15 let.

Po mnenju MDDSZ je le z naborom različnih sistemskih ukrepov, ki posredno in neposredno naslavljajo vprašanja sistemske ureditve posamezne vrste namestitve otrok v institucionalno varstvo, mogoče celovito naslavljati problematiko, povezano z zagotavljanjem ustrezne pomoči otrokom in mladostnikom v stiski.

Ad 3. Potrebno je vzpostaviti sistem, ki starše ali zakonite zastopnike zavezuje in obvezuje k sodelovanju pri skrbi za otroka, staršem in skrbnikom pa obenem zagotoviti raznolike in učinkovite načine podpore.

V skladu z Ustavo RS otroci uživajo posebno varstvo in skrb. Država zagotavlja varstvo otrokom vselej, kadar je ogrožen njihov zdrav razvoj in kadar to zahtevajo druge koristi otrok.

Starševsko skrb, pravice in dolžnosti staršev do svojih otrok, primarno ureja Družinski zakonik (Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 – ZNOrg, 22/19, 67/19 – ZMatR-C, 200/20 – ZOOMTVI, 94/22 – odl. US, 94/22 – odl. US, 5/23 in 34/24 – odl. US) (v nadaljnjem besedilu DZ), ki med drugim ureja sistem ukrepov za varstvo koristi otroka (v določbah od 153. člena do 182. člena. Sistemska ureditev ukrepov za varstvo koristi otroka v DZ temelji na tem, da imajo starši pred vsemi drugimi pravico in obveznost varovati pravice in koristi otroka poleg tega pri izbiri ukrepa velja načelo najmilejšega ukrepa.

Sodišče izreče ukrep za varstvo koristi otroka, če ugotovi, da je otrok ogrožen. Otrok je ogrožen, če je utrpel ali je zelo verjetno, da bo utrpel škodo, in je ta škoda oziroma verjetnost, da bo škoda nastala, posledica storitve ali opustitve staršev ali posledica otrokovih psihosocialnih težav, ki se kažejo kot vedenjske, čustvene, učne ali druge težave v njegovem odraščanju. Škoda obsega škodo na telesnem ali duševnem zdravju in razvoju otroka ali na otrokovem premoženju. Ukrepi za varstvo koristi otroka so začasne odredbe, nujni odvzem otroka in ukrepi trajnejšega značaja. Nujni odvzem izvede center za socialno delo, o začasnih odredbah in ukrepih trajnejšega značaja odloča sodišče.

Med vrstami začasnih odredb DZ določa, da sme sodišče izdati začasno odredbo, s katero je mogoče doseči začasno varstvo koristi otroka ter so nadalje v tej določbi primeroma navedene vrste začasnih odredb. Nadalje v okviru ukrepov trajnejšega značaja DZ taksativno določa posamezne ukrepe, med drugim tudi ukrep omejitve starševske skrbi, s katerim lahko sodišče enemu ali obema od staršev prepove izvajanje posameznih upravičenj iz starševske skrbi, lahko pa glede na okoliščine primera odloči, da center za socialno delo opravlja nadzor nad izvajanjem starševske skrbi in določi tudi način tega nadzora. Navedeni ukrep traja največ eno leto, razen če sodišče odloči o omejitvi starševske skrbi skupaj z odvzemom otroka staršem ali ukrepom namestitve otroka v zavod, v takšnem primeru ukrep traja največ tri leta. Nadalje DZ določa tudi druge ukrepe: odločitev o zdravniškem pregledu ali zdravljenju, omejitve ali odvzem pravice do stikov, odvzem otroka staršem, namestitvev otroka v zavod ter odvzem starševske skrbi.

V okviru ureditve ukrepov za varstvo koristi otroka sodi tudi spremljanje izvajanja ukrepa. DZ izrecno določa spremljanje izvajanja ukrepa s strani centra za socialno delo. Sodišče po uradni dolžnosti ali na predlog izreče ukrepe za varstvo koristi otroka, odloči o prenehanju ukrepa, če so prenehali razlogi zanj, izreče drug ukrep za varstvo koristi otroka, če se med izvajanjem ukrepa izkaže, da slabo vpliva na otrokovo zdravje, razvoj ali premoženje, odloči o podaljšanju izrečenega ukrepa ali ukrep ponovno izreče.

DZ tudi določa, da pri odločitvi o ukrepu za varstvo koristi otroka trajnejšega značaja sodišče upošteva mnenje centra za socialno delo. V skladu s 170. členom DZ center za socialno delo pred odločitvijo sodišča o ukrepu trajnejšega značaja izdelava načrt pomoči družini in otroku. Poročilo o izvajanju načrta pomoči se posreduje sodišču enkrat letno. Načrt pomoči vsebuje opis stanja, potrebe otrok, možnosti družine, način spremljanja, oblike pomoči in opis realizacije ukrepa- Center za socialno delo v tega lahko vključi program družinske terapije, psihiatrično zdravljenje, zdravljenje odvisnosti od alkohola ali nedovoljenih drog ter druge zdravstvene, izobraževalne in psihosocialne programe, če kaže, da bodo starši po terapiji ali zdravljenju lahko ponovno prevzeli otrokovo vzgojo in varstvo, ali v drugih primerih, ko je to v korist otroka.

Kot že zapisano v k točki 2., MDDSZ financira Centre za družine, ki v okviru svojih aktivnosti zagotavljajo raznovrstne izobraževalne in praktične delavnice na temo razvijanja pozitivnega starševstva ter svetovanje z namenom izboljšanja sposobnosti obvladovanja čustev, gradnje pozitivne samopodobe, učenje reševanja raznovrstnih problemov. S pomočjo teh aktivnosti starši pridobijo strokovna znanja, podporo in praktična orodja za ohranjanje in krepitev pozitivnega starševstva ter izboljšanje družinskih odnosov.

DZ določa pravno podlago za izvedbo programov v podporo družini (170. in 280. člen). Skladno z Zakonom o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/08, 68/16, 54/17 – ZSV-H in 196/21 – ZDOsk) center za socialno delo lahko povzročitelja nasilja napoti v ustrezne socialnovarstvene, izobraževalne, psihosocialne ali zdravstvene programe, ki jih izvajajo organi in organizacije ter nevladne organizacije. Center pri izvajalcu programa iz prejšnjega stavka preveri udeležbo povzročitelja na napoten program. Neudeležba ali neredno obiskovanje programa v katerega je bil povzročitelj nasilja napoten, pomeni oteževalno okoliščino za povzročitelja nasilja v sodnih postopkih na podlagi navedenega zakona. Na podlagi 19.a člena navedenega zakona pa lahko sodišče v primeru, če izreče ukrep zaradi nasilnih dejanj, povzročitelja nasilja napoti v ustrezne socialnovarstvene, izobraževalne, psihosocialne in zdravstvene programe, ki jih izvajajo organi in organizacije ter nevladne organizacije. Vendar pa sodišče ne more napotiti na te programe, če jih ministrstvo, pristojno za družino programov v skladu z določbami DZ ne zagotovi. Navedeno ministrstvo namreč vodi tudi seznam teh programov in izvajalcev.

V okviru kazenskopravne obravnave mladoletnikov pa je treba izpostaviti, da je kazenska odgovornost individualna, za kaznivo dejanje se lahko kazenska sankcija izreče le storilcu, čigar kazenska odgovornost je bila ugotovljena s pravnomočno sodno odločbo.

Ob upoštevanju teh omejitev je Ministrstvo za pravosodje v okviru osnutka predloga Zakona o obravnavanju mladoletnikov zaradi kaznivih dejanj (v nadaljnjem besedilu predlog ZOMZKD), ki bo v začetku meseca januarja 2025 poslan v javno obravnavo, v okviru vzgojnega ukrepa navodila in prepovedi sicer predvidelo možnost izreka navodila, da mladoletnik skupaj s starši obiskuje izvajalca, ki nudi ustrezno psihološko in drugo psihosocialno pomoč za družine, če sodišče oceni, da bo tako bolj dosežen namen izrečenega vzgojnega ukrepa. To bo zlasti v primeru, ko bo sodišče ugotovilo, da je odklonsko ravnanje mladoletnika povezano z vzgojno zanemarjenostjo. Glede na opisana temeljna načela in izhodišča pri urejanju kazenske odgovornosti pa bo moralo sodišče pri izreku upoštevati pripravljenost staršev za sodelovanje. Le če bodo pripravljeni sodelovati, se lahko tak vzgojni ukrep izreče.

Če ravnanje staršev izpolnjuje zakonske znake katerega izmed kaznivih dejanj, ki jih Kazenski zakonik (v nadaljnjem besedilu KZ-1) (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 54/15, 6/16 – popr., 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21, 186/21, 105/22 – ZZNŠPP, 16/23 in 107/24 – odl. US) opredeljuje v poglavju kaznivih dejanj zoper zakonsko zvezo, družino in otroke, pa bi morali organi pregona ukrepati v skladu s svojimi pristojnostmi in sprožiti kazenski pregon neposredno proti staršem. Tako KZ-1 na primer v 192. členu določa kaznivo dejanje zanemarjanje mladoletne osebe in surovo ravnanje ter v 193. členu kaznivo dejanje kršitev družinskih obveznosti. Če sodišče oceni, da so za to izpolnjeni pogoji, določeni v KZ-1, je takemu storilcu mogoče izreči tudi pogojno obsodbo z varstvenim nadzorstvom, v okviru katere lahko sodišče lahko storilcu določi različna navodila, med drugim zdravljenje v ustreznem zdravstvenem zavodu, s soglasjem tudi zdravljenje odvisnosti od alkohola ali drog, obiskovanje ustrezne poklicne, psihološke ali druge posvetovalnice in vključitev v eno ali več socialnovarstvenih storitev centra za socialno delo.

Ad 4. Za otroke in mladostnike s hudimi težavami na področju duševnega zdravja potrebujemo diagnostični oddelek za otroke in mladostnike, ki storijo hudo dejanje, kjer je zagotovljena bio psiho socialna ocena motnje kot tudi forenzični oddelek in sicer za mladostnike, povzročitelje kaznivih dejanj, ki imajo diagnosticirano duševno motnjo in na ta način lahko zagotovimo varnost vsem.

Ministrstvo za pravosodje trenutno pripravlja predlog projekta za ustanovitev in pilotno delovanje Centra za mladoletnike z zgoraj navedenimi pristojnostmi. Gre za institucijo, ki bo imela širše pristojnosti, ne le izvajanje diagnostičnih postopkov, zato ime diagnostični center po oceni strokovnjakov, ki sodelujejo pri pripravi strokovnih podlag za oblikovanje te institucije ni ustrezno.

Strokovne podlage za pripravo predloga projekta med drugim predstavlja osnutek predloga rešitev, pripravljen v okviru medresorske delovne skupine za spremembe Zakona o duševnem zdravju (delovna podskupina za otroke in mladostnike), ki jo je ustanovilo Ministrstvo za zdravje, v njej pa sodelujejo tudi predstavniki Ministrstva za pravosodje.

V predlogu Zakona o obravnavanju mladoletnikov zaradi kaznivih dejanj (v nadaljnjem besedilu predlog ZOMZKD), ki bo v začetku januarja 2025 poslan v javno razpravo, je predvideno, da bo Center za mladoletnike v primerih, ko je verjetno, da ima mladoletnik duševno motnjo, težave v duševnem razvoju, druge hujše težave na področju duševnega zdravja, hujše socialne ali psihološke stiske, če je osumljen storitve hujšega kaznivega dejanja z elementi nasilja ali če ponavlja kazniva dejanja, pripravil celovito individualno oceno mladoletnika in hkrati tudi predlog programa njegove obravnave. Poleg pristojnosti v kazenskih postopkih proti mladoletnikom bo navedeni center po trenutnem predlogu imel tudi pristojnost pripraviti individualno oceno in predlog obravnave otroka, ki še ni dopolnil 14 let, če obstaja sum, da je storil protipravno dejanje z znaki kaznivega dejanja in z elementi nasilja, če je bil v postopku po Zakonu o nepravdnem postopku podan predlog za izrek ukrepa za varstvo koristi otrok.

Kar zadeva oblikovanje forenzičnega psihiatričnega oddelka za mladoletnike, pa je treba pojasniti, da že veljavna zakonodaja določa kot eno izmed kazenskih sankcij varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu, ki se lahko pod določenimi pogoji izreče neprištevnemu ali bistveno zmanjšano prištevnemu mladoletniku. Kljub pozivom in prizadevanjem Ministrstva za pravosodje pa ustrezen zdravstveni zavod – forenzični psihiatrični oddelek za mladoletnike, še vedno ni ustanovljen.

Ministrstvo za zdravje je s sklepom št. 024-57/2023/27 z dne 12.12.2023 imenovalo delovno skupino za spremembo Zakona o duševnem zdravju z namenom, da se odpravijo ugotovljene pomanjkljivosti zakona in njegove posodobitve v skladu z razvojem strok po letu 2008, ko je bil ta zakon sprejet. Posebna pozornost se bo namenila področju otrok in mladostnikov, ki je sedaj

urejeno pomanjkljivo. V ta namen se pripravljajo ustrezne strokovne podlage in med drugim je Ministrstvo za zdravje v okviru Ciljnega raziskovalnega programa podprlo izvedbo raziskave Predlog modela forenzičnega psihiatričnega sistema za mladostnike v Sloveniji.

Ad 5. Mladostniki, ki so uživalci psihoaktivnih snovi (PAS), potrebujejo namestitvev primerno težavam, s katerimi se soočajo. Predlagamo obvezno zdravljenje za vse mladoletne uživalce drog, ki za slednje sami niso motivirani. Pred namestitvijo v strokovni center (ali takoj ob namestitvi) mora mladostnik s težavami na področju PAS uspešno zaključiti program zdravljenja.

Glede predloga 5. točke zaključkov Posveta o otrocih s čustvenimi in vedenjskimi motnjami, ki govori o tem, da bi se uvedlo obvezno zdravljenje za vse mladoletne uživalce drog pred namestitvijo v strokovni center, Ministrstvo za zdravje odgovarja, da to niti zakonsko niti strokovno ni utemeljeno v takšni obliki, kot je predlagana. Na Ministrstvu za zdravje poudarjajo, da s posebno pozornostjo spremljamo področje problematike uporabe oz. odvisnosti od prepovedanih drog oz. psihoaktivnih snovi (PAS) pri mladoletnih, saj gre za posebej ranljivo populacijo, ki se praviloma sooča z težavami na več področjih. Gre za mladostnike, ki pogosto izhajajo iz nespodbudnih družinskih okolij in so pogosto sami deležni različnih zlorab ter se srečujejo tudi z duševnimi stiskami. Del te kompleksne problematike je tudi uporaba prepovedanih drog, pri čemer je le-to pogosto spremljajoč dejavnik ob izraženi drugi problematiki (tudi vedenjske in čustvene motnje). Zato je potrebna kompleksna psihosocialna obravnava, pri kateri je treba zagotoviti učinkovito in usklajeno delovanje različnih institucij, od socialnega varstva, pravosodja, vzgoje ter zdravstva. Ključni cilj je, da se mladostnika opolnomoči in podpre pri soočanju in spremembi škodljivega vedenja in spodbudi k prevzemanju odgovornosti za pozitivne spremembe svojega življenja.

Glede predloga, da bi se mladostnike vključevalo v programe zdravljenja prisilno, pa je treba izpostaviti, da je prisilno psihiatrično zdravljenje možno samo v res izrednih okoliščinah, kjer oseba ogroža sebe ali druge, skladno z konkretnimi določbami in pogoji Zakona o duševnem zdravju (39. člen) in je za to potrebna sodna odločba ter izvedensko mnenje psihiatrične stroke. Tako da v primeru, ko po mnenju različnih strokovnih delavcev in izvedenca psihiatrične stroke mladoletna oseba zadostuje navedenim zakonskim kriterijem je že sedaj možna prisilna hospitalizacija v okviru postopka na sodišču.

Zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog se v Sloveniji izvaja v obliki bolnišničnega programa Centra za zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog (CZOPD), ki deluje v okviru Univerzitetne psihiatrične klinike Ljubljana (UPKL), ter ambulantno zdravljenje v okviru 21 Centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog (CPZOPD), ki so regijsko razpršeni v okviru zdravstvenih domov po Sloveniji. Ker so mladostniki specifična populacija, ki zahteva posebno obravnavo, Ministrstvo za zdravje je podprlo ustanovitev posebnega oddelka za zdravljenje mladostnikov, v okviru prej omenjenega CZOPD pri UPKL, ki sedaj deluje od leta 2023. Ob tem je bil posebej oblikovan Program bolnišnične obravnave mladostnikov z duševno motnjo zaradi jemanja PAS - CZOPD UPK Ljubljana, ki predvideva vključitev v hospitalni program vsaj 40 mladoletnih letno, sedaj smo podprli zvišanje na 50. Program predvideva obravnavo »otrok in mladostnikov do 18. (izjemoma 21.) leta z duševno in vedenjsko motnjo zaradi uporabe PAS, ki izkazujejo vsaj minimalen nivo uvida v lastno stanje in motivacijo za zdravljenje ter se z zdravljenjem strinjajo.«

Skladno tudi s strokovnimi paradigmami je zdravljenje praviloma uspešno le, če se posameznik strinja z obravnavo in sam prispeva k spremembi. V prvih fazah obravnave in glede na razsežnost motnje je cilj obravnave predvsem pridobivanje uvida v bolezen in motivacije za spremembo ter motivacije za vključitev v intenzivnejši program zdravljenja (bolnišnični program zdravljenja odvisnosti), v kolikor je to indicirano, podpora in nudenje socialne obravnave, v kasnejših fazah

je obravnava psihoterapevtska. Vzporedno poteka, v kolikor je potrebna, farmakoterapija. Pri mladostnikih z duševno in vedenjsko motnjo zaradi uporabe psihoaktivnih substanc je sočasna prisotnost ene ali več drugih duševnih motenj zelo pogosta (do 88%). Klinična slika je mnogokrat zaradi souporabe psihoaktivnih substanc zabrisana, zaradi česar je vzpostavitev abstinence ključna pri omogočanju ustrezne diagnostike in zdravljenja.

Glede na to, da zdravljenje odvisnosti v Sloveniji praviloma ni možno proti volji pacienta, zgoraj omenjeni oddelek ni oddelek pod posebnim nadzorom - varovan. Hospitalizacije brez privolitve, pod izpolnjenimi pogoji, ki so opredeljeni v 39. členu Zakona o duševnem zdravju, tukaj niso možne. V kolikor bi mladostnik izpolnjeval kriterije zgoraj navedenega člena, bi bila možna hospitalizacija proti volji na Enoti za intenzivno otroško in mladostniško psihiatrijo oziroma oddelku pod posebnim nadzorom psihiatrične bolnišnice. Pri tem pa poudarjamo, da je neprostovoljno zadržanje in zdravljenje v oddelku pod posebnim nadzorom psihiatrične bolnišnice namenjeno zdravljenju akutnih stanj, ki so praviloma kratkotrajnejše narave in je z neprostovoljnim zdravljenjem v tem oddelku potrebno prekiniti takoj, ko oseba več ne izpolnjuje pogojev iz omenjenega člena.

Vsekakor razumemo stisko strokovnih delavcev v strokovnih centrih za otroke s čustvenimi in vedenjskimi motnjami, vendar menimo, da je potrebno intenzivirati sodelovanje med posameznimi strokovnimi službami ter tudi posameznimi strokovnimi delavci, ki skrbijo za konkretnega mladoletnika. Tako se v procese zdravljenja in obravnave lahko vključujejo tudi strokovni delavci strokovnega centra, kamor je otrok uradno nameščen, analogno starševski podpori v primerih, ko je otrok doma. Priložnost vidimo tudi v okviru uvajanja intenzivnih skupin skladno z ZOOMTVI, kot že tudi sami omenjate, kjer je možno tudi bolj poglobljeno nuditi podporo ob obravnavi zlorab ali odvisnosti od PAS ter dodatno usposobiti strokovne delavce v teh skupinah.

Ad 6 Dolžina vseh kazenskih postopkov za mladoletne mora biti skrajšana na najkrajši možni rok. Učinkovit ukrep mora biti čim hitrejši.

Z namenom, da se zagotovi pospešitev kazenskih postopkov, je v predlogu Zakona o sodiščih, ki je trenutno v zaključni fazi usklajevanja, predvideno, da se lahko pri okrožnih sodiščih po vzoru družinskih sodišč ustanovijo posebni oddelki za mladoletnike, predlog ZOMZKD pa postopke proti mladoletnikom opredeljuje kot prednostne in od vseh strokovnih udeležencev v postopku zahteva posebej hitro postopanje. Z namenom pospešitve postopka izdelave individualne ocene mladoletnika predlog ZOMZKD uvaja elektronsko poslovanje in določa jasne pravne podlage za pridobitev podatkov, potrebnih za izdelavo individualne ocene mladoletnika od vseh institucij, ki razpolagajo s takimi podatki. Zakon tudi jasno določa dolžnost medsebojnega obveščanja državnih organov, ki sodelujejo v postopku proti mladoletniku. Centru za socialno delo, ki ima pomembno vlogo tako v kazenskem postopku kot tudi v postopkih za varstvo koristi otrok po Zakonu o nepravdnem postopku pa nalaga, da organe v kazenskem postopku obvesti, če je bil mladoletniku izrečen kakršenkoli ukrep za varstvo koristi otrok. Zakon namreč ureja razmerje med ukrepi po obeh zakonih, za učinkovito uresničevanje teh določb pa morata bito sodišče in državno tožilstvo ustrezno obveščena. Da se pripravljavcu individualne ocene olajša in s tem pospeši navezovanje stikov z mladoletnikom in starši, predlog ZOMZKD policiji nalaga, da pridobi njihove kontaktne podatke. Z namenom zagotovitve bolj učinkovitega sodelovanja med različnimi strokovnjaki, ki sodelujejo pri obravnavi mladoletnikov in s tem tudi k pospešitvi postopkov, predlog ZOMZKD določa podlage za izvajanje skupnih multidisciplinarnih usposabljanj za sodnike, državne tožilce, policiste, odvetnike, poravnalce, strokovne delavce centrov za socialno delo, strokovne delavce v zavodih, v katerih se izvršujejo kazenske sankcije za mladoletnike, pravosodne policiste, zdravstvene in druge strokovnjake, ki sodelujejo pri obravnavi mladoletnikov zaradi kaznivih dejanj.

Ad 7. Ustrezno programsko, kadrovsko in arhitekturno je potrebno urediti delovanje intenzivnih skupin.

Intenzivne skupine so za strokovne centre nova oblika skupin, ki jo je uvedel Zakon o obravnavi otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami v vzgoji in izobraževanju (Uradni list RS, št. 200/20, v nadaljevanju: ZOOMTVI). Intenzivna skupina za razliko od drugih vrst skupin, ki jih strokovni centri pri svojem delu z otroki in mladostniki lahko oblikujejo, zagotavlja bolj specializirano in individualno pomoč otroku ali mladostniku, kjer so vključeni do trije otroci oziroma mladostniki, kar predstavlja bolj specializirano in individualno pomoč otroku ali mladostniku in višjo stopnjo varnosti s stalno prisotnostjo strokovnih delavcev. Namenjena je predvsem začasnemu umiku otroka ali mladostnika iz zavoda, hkrati pa mu omogoča nadaljevanje izobraževanja in intenzivno strokovno pomoč.

Skladno z ZOOMTVI o oblikovanju intenzivne skupine odloči ravnatelj strokovnega centra na podlagi obrazloženega predloga strokovne skupine. Metode dela v skupini so usmerjene v pozitivno delovanje, pridobivanje pozitivnih izkušenj posameznika in skupine s krepitvijo močnih področij, krepitev motivacije za pozitivno vedenje ter v preprečevanje negativnih posledic vedenja mladih ob upoštevanju primanjkljajev, ovir oziroma motenj. Intenzivna skupina je namenjena otrokom in mladostnikom, ki zaradi prognozične ocene in težje problematike (npr. tudi odvisnost od psihoaktivnih substanc-PAS) potrebujejo bolj specializirano pomoč oziroma terapevtsko obravnavo v manjši skupini ali individualno.

Izvedbena priporočila za izvajanje dela, tudi v intenzivni skupini so določena v Vzgojnem programu za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami. Program intenzivne skupine temelji na kontinuumu večstopenjske pomoči in podpore. Za vsako stopnjo glede na posameznikove specifične potrebe in težave, strokovna skupina skupaj z otrokom ali mladostnikom določi kriterije uspešnosti. Glede na posameznikov napredek, želje in potrebe je možno prehajanje med stopnjami v obe smeri (upoštevajoč zastavljene kriterije). Končni cilj je uspešna vključitev v socialno okolje, tako družinsko kot širše. Program intenzivne skupine otroku ali mladostniku omogoča, da z rednim delom in sodelovanjem hitreje napreduje in se tudi hitreje vrne v npr. v vzgojno skupino v strokovnem centru. Intenzivna skupina je lahko oblikovana tudi kot terapevtska kmetija.

Za delo v intenzivni skupini se zagotavlja več strokovnih delavcev kot v ostalih oblikah skupin. Tako se v skupini sistemizira do 6 vzgojiteljev, vanjo pa se vključujejo tudi drugi zunanji strokovnjaki, ki sodelujejo pri obravnavi posameznega otroka (pedopsihiatri, psihoterapevti).

MVI z zagotavljanjem sredstev za zaposlitev novega strokovnega kadra in nakupom ali najemom novih namestitvenih kapacitet (stanovanja, hiše) omogoča strokovnim centrom oblikovanje in delovanje tako vzgojnih, stanovanjskih kot tudi intenzivnih skupin in mladinskega stanovanja. MVI je v zadnjih dveh letih na območju vseh štirih strokovnih centrov kupilo štiri hiše, vsako leto pa zagotavlja sredstva za najeme na vsaj 25 lokacijah, pri tem pa prepušča odločitve ravnateljem strokovnih centrov, kje bo intenzivna skupina delovala.

Nazadnje MVI prepoznava potrebo po pripravi smernic za novogradnje in prenove strokovnih centrov, ki so arhitekturno zasnovane po vzoru iz drugih držav, in ki obravnavajo otroke s podobno problematiko. Zagotovo pa so predhodno potrebne dodatne študije in analize, ki bodo predvidele in umestile ustrezne arhitekturne zasnove strokovnih centrov v naše okolje.